
FIRST LANGUAGE CZECH

0514/01

Paper 1 Reading

May/June 2017

INSERT

2 hours

READ THESE INSTRUCTIONS FIRST

This Insert contains the reading passages for use with the Question Paper.

You may annotate this Insert and use the blank spaces for planning. This Insert is **not** assessed by the Examiner.

ČTĚTE PROSÍM TYTO POKYNY

Tento vložený materiál obsahuje texty ke čtení a je součástí zadání zkoušky.

Do tohoto vloženého materiálu si můžete dělat poznámky a využívat k tomu volná místa. Tento materiál **není** předmětem hodnocení.

This document consists of **5** printed pages and **3** blank pages.

Přečtěte si text A a odpovězte na otázku 1 v zadání zkoušky.

TEXT A

Losos, ryba s příběhem, se vrací domů.

Zdroj: Lidové noviny, 21.července 2015 (upraveno).

O návrat ryby lososa obecného do tuzemských vod se rybáři a Správa Národního parku České Švýcarsko snaží už několik let. Česká lososí populace zatím stále není soběstačná. Ochránáři se přesto nevzdávají a hledají nové způsoby pomoci.

U zříceniny Dolského mlýna v kaňonu říčky Kamenice vypustili na jaře správci Národního parku České Švýcarsko desítky tisíc plůdků lososa obecného. Nyní budou čtyři roky čekat, zda ryba zvládne svoji dlouhou životní pouť a ze Severního moře se vrátí zpátky domů, do českých toků. 5

K vypouštění dochází v Českém Švýcarsku každý rok. Jen letos v dubnu se v přítocích Labe v Česku a německém Sasku objevilo dvě stě tisíc malých rybiček a dalších deset tisíc již vzrostlejších půlročků přibude na podzim. Tuzemští lososi po vylíhnutí zůstávají v horním toku Labe přibližně dva roky, než se vydají proti proudu Labe do Severního moře, a po dvou letech se vracejí zpátky do Česka kvůli reprodukci. Jeden losos může cestu podniknout až třikrát. 10

Lososi se v minulosti v tuzemských tocích vyskytovali běžně, než byli vyhubeni následkem velkého znečištění vod a výstavbou vodních děl. Losos byl běžná ryba, kterou si mohli dovolit i chudí. Labe lososy v době jejich tahu kdysi doslova vřelo – rybáři je lovili do obrovských sítí, a to rovnou několikrát ročně. I toto byl jen jeden z důvodů, proč losos vyhynul. Poslední losos z českých řek zmizel v polovině minulého století. Především vznik přehrad znamenal pro lososy konec – v takovém prostředí nemohli žít. Posledním hřebíčkem do lososí rakve byla stavba zdymadla na Střekově a Masarykových zdymadel. 15 20

Snaha vrátit lososa obecného do českých toků probíhá od doby, kdy bylo České Švýcarsko vyhlášeno národním parkem. Projekt odstartovala německá část Národního parku Saské Švýcarsko v roce 1995. Krátce nato, v roce 1998, jej následovalo i Česko s projektem nazvaným Losos 2000 a první lososi připluli zpět do tuzemských toků v roce 2002. Stav správci posuzují na základě německých dat, kde navracené lososy monitorují. 25

„Výsledky byly nad očekávání příznivé. Ten rok se vrátilo víc než sto lososů,“ říká mluvčí Správy Národního parku České Švýcarsko Tomáš Salov. První rok návratu domácích lososů byl od spuštění projektu zatím nejúspěšnější. V posledních letech jich zpět připlouvá již méně, každý rok přibližně tucet, největší kus měřil přes sto centimetrů. Co úbytek způsobuje, si však ochranáři nedokážou vysvětlit. 30

Do návratu lososa do Česka investují správa národního parku spolu s Českým rybářským svazem ročně kolem šesti set tisíc korun. Jejich hlavním cílem je, aby se lososí populace stala soběstačnou a nebyla již závislá na pomoci člověka. „Je to běh na dlouhou trať. Jsme rádi, že se aspoň několik ryb vrací, a uvidíme, jaká bude situace za dalších patnáct let. Rozhodně hodláme v činnosti pokračovat,“ říká Salov. 35

V současnosti se správci parku snaží najít nové metody, které by pomohly počet lososů v tuzemských tocích stabilizovat. Výsledky loni poprvé přinesly inkubační schránky umístěné v řece. V jedné se líhnou jikry, druhá slouží rybičkám jako bezpečné útočiště, než se vydají na svoji pouť. Úspěšnost líhnutí dosáhla až devadesáti pěti procent, letos byla ale poloviční.

Správa letos také poprvé testuje metodu takzvaných umělých hnízd. Jamky vytvořené v korytu řeky se plní jikrami a tímto způsobem mohou ryby hnízdo opustit bez lidské pomoci. Do budoucna by národní park rád měl i vlastní líheň. Nyní se lososi dostávají do českých toků z líhně německé. 40

Návrat živočišných a rostlinných druhů do české přírody je jednou z hlavních úloh správy parku. V minulosti se to již podařilo s Německem v případě sokola stěhovavého. Za čtvrtstoletí na území Česko-saského Švýcarska vyrostla největší populace sokola ve střední Evropě. 45

Velký podíl na záchraně těchto druhů má i veřejnost. V rámci programu Návrat lososů mohou lidé malého lososa adoptovat. Prostřednictvím dárcovské SMS tak bylo adoptováno již přes osm tisíc rybek.

Zatímco podmínky k životu se pro lososa v českých tocích v poslední době zlepšily a voda je výrazně čistší, vodní díla mu v cestě stojí stále a pravděpodobně jich bude přibývat. Největší emoce v současnosti budí plánovaná výstavba nového jezu u Děčína. Projekt ale opakovaně narazil u ministerstva životního prostředí. Jednou z hlavních námitek bylo, že nové vodní dílo bude mít negativní dopad právě na život ryb. 50

Přečtěte si text B a odpovězte na otázku 2 v zadání zkoušky.

TEXT B

Adopční program Návrat lososů

Zdroj: Informační leták o adopčním programu (upraveno).

Návrat lososů

Není to dávno, co lososi běžně obývali české řeky. Člověk intenzivním lovem, stavbami vodních děl a znečišťováním tyto původní obyvatele téměř vyhubil. Nyní lososi dostávají druhou šanci díky adoptivním rodičům.

Informace o projektu

5

Adopční program Návrat lososů spustila Správa Národního parku České Švýcarsko spolu s Českým rybářským svazem, dále s obecně prospěšnou společností České Švýcarsko a s norskou značkou konzervovaných ryb King Oscar v roce 2009. Veřejnost do dnešní doby adoptovala bezmála osm tisíc lososů. V roce 2013 se hlavním firemním partnerem stala společnost MAKRO.

10

Projekt si klade za cíl získat finanční prostředky na nákup plůdků lososa obecného z německých sádek a obnovení jeho populace v povodí Českého Švýcarska. Veškeré odborné práce zajišťuje Správa národního parku České Švýcarsko ve spolupráci s občanským sdružením Český rybářský svaz. Zasláním jedné dárcovské textové zprávy DMS si dárci "adoptuje" jeden plůdek lososa, který bude vypuštěn do řek.

15

Program, jehož cílem je navrátit populaci lososů zpět do českých řek, tak získal k dnešnímu dni více než 8 000 adoptivních rodičů. A jejich počet každý den narůstá.

České Švýcarsko, o. p. s.

Posláním obecně prospěšné společnosti České Švýcarsko je šetrný rozvoj regionu České Švýcarsko. Mezi základní cíle organizace patří posílit environmentální rozvoj regionu založený na ochraně přírodních a kulturních hodnot, posílit ekonomický rozvoj regionu založený na šetrné turistice a pozitivní prezentaci a posílit sociální rozvoj regionu založený na znalostech a vzdělání. Společnost realizuje tyto hlavní programové větve: Ochrana všech živočišných a rostlinných druhů a snaha o záchranu jejich populace. Snaha navracet živočišné či rostlinné druhy do jejich přirozeného prostředí. Podpora šetrného cestovního ruchu a přeshraniční spolupráce. Tvorba a realizace regionálních projektů. Propagace a informačně-publikační aktivita, vzdělávání a osvěta.

20

25

Stručná historie reintrodukce neboli znovuzavedení lososa obecného do českých vod

Lososi byli v českých vodách vyhubeni následkem stavby příčných překážek na tocích a velkého znečištění vod zhruba v polovině 20. století. V roce 1998 zahájil Český rybářský svaz desetiletý reintrodukční program LOSOS 2000, který navazoval na reintrodukční snahy zahájené v Německu již v roce 1995. Tento program byl založen na jarním vypouštění lososích plůdků, tedy rybiček čerstvě vylíhnutých z jiker. Do snah o reintrodukcii lososa obecného se zapojila v roce 2000 také nově vzniklá Správa Národního parku České Švýcarsko, a to každoroční pomocí při jarním vysazování lososího plůdku a investicemi do zprůchodnění příčných překážek na řece Kamenici v národním parku.

30

35

V roce 2008 Správa Národního parku České Švýcarsko spustila vlastní doplňkový program založený na podzimním vypouštění odrostlejších rybiček o velikosti 8 až 10 cm. U těchto rybiček správa parku předpokládá větší šanci na přežití, protože mají relativně méně predátorů. O rok později, v roce 2009, spustila správa parku spolu s partnery adopční program Návrat lososů s cílem zapojit do zlepšování stavu přírody také veřejnost. Ta může prostřednictvím dárcovských SMS lososy adoptovat a podílet se tak na jejich vypouštění. 40

Do projektu Návratu lososů se můžete zapojit každý 45

Zasláním dárcovské SMS se stanete adoptivním rodičem jednoho malého lososa. Poté zde můžete sledovat jeho dobrodružnou životní cestu z líhně do říčky Kamenice a následnou cestu do moře a zpět.

Jak zaslat dárcovskou SMS

Odešlete dárcovskou SMS ve tvaru DMS NAVRATLOSOSU na číslo 87 777. 50

Cena DMS je 30,- Kč, projekt Návrat lososů obdrží 28,50 Kč. Službu provozuje Dárcovské fórum, technicky zajišťuje ATS Praha.

Lososi ve virtuálních vodách

Po odeslání DMS obdržíte unikátní kód. Přejděte na facebookovou stránku Návrat lososů. V záložce Adoptujte si lososa najdete aplikaci, která vám umožní vytvořit si vlastního lososa, pojmenovat ho, vybavit na cestu a samozřejmě ukázat přátelům. 55

DMS Roční podpora

Můžete přispívat i pravidelně každý měsíc po dobu jednoho roku. Stačí odeslat SMS ve tvaru DMS ROK NAVRATLOSOSU na číslo 87 777 a každý měsíc Vám bude automaticky odečtena částka 30,- Kč. Projekt Návrat lososů obdrží z této částky 28,50 Kč. 60

Více informací o dárcovských SMS naleznete na www.darcovskasms.cz.

Děkujeme!

BLANK PAGE

Permission to reproduce items where third-party owned material protected by copyright is included has been sought and cleared where possible. Every reasonable effort has been made by the publisher (UCLES) to trace copyright holders, but if any items requiring clearance have unwittingly been included, the publisher will be pleased to make amends at the earliest possible opportunity.

To avoid the issue of disclosure of answer-related information to candidates, all copyright acknowledgements are reproduced online in the Cambridge International Examinations Copyright Acknowledgements Booklet. This is produced for each series of examinations and is freely available to download at www.cie.org.uk after the live examination series.

Cambridge International Examinations is part of the Cambridge Assessment Group. Cambridge Assessment is the brand name of University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES), which is itself a department of the University of Cambridge.